

מנחות מב. - מב: - בענין ברכת המצוה

1. שיטות

רב נחמן משמיה דרב - אין מברכין על עשיית הציצית

רב חסדא משמיה דרב יהודה משמיה דרב - מברכין על עשיית הציצית

2. ראיה

רב חסדא

והא אמר רב יהודה אמר רב: מנין לציצית בעובד כוכבים שהיא פסולה? שנאמר: דבר אל בני ישראל...ועשו להם ציצית, בני ישראל יעשו ולא העובדי כוכבים יעשו!

כל מצוה שכשירה בעכו"ם בישראל אין צריך לברך.

כל מצוה שפסולה בעכו"ם בישראל צריך לברך.

סיכום - נראין מהא דאין מברכין על עשיית ציצית שפסול ע"י עכו"ם

[רש"י: דאין יכול לומר אשר קדשנו]

3. קשיא על הראיה

וכללא הוא? והרי מילה דכשירה בעובד כוכבים, דתניא: עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה רופא ארמאי ורופא כותי, ימול ארמאי ואל ימול כותי, דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: כותי ולא ארמאי, ובישראל צריך לברך, דאמר מר: המל, אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה!

סיכום - נראין מהא דהכי נמי מברכין על מצוה שנעשית ע"י עכו"ם!!!

[ואם אומרים כן, אין לנו קשיא על שיטת רב. אם אין בכלל כלל דמברכין

במצוה שא"א לעשות ע"י עכו"ם, אין ראייה דלא מברכין על עשיית ציצית].

4. פירכא לקשיית הגמ'

מידי הוא טעמא אלא לרב, רב מיפסיל פסיל, דאיתמר: מנין למילה בעובד כוכבים שפסולה? דרו בר פפא משמיה דרב אמר: ואתה את בריתי תשמור, ר' יוחנן אמר: המול ימול, **המל ימול**.

סיכום - נראין מהא דרב מודה לכלל זו, אז הדרא קושיא לדוכתיה!!!

5. תירוץ

סוכה מסייע ליה, תפילין הוי תיובתיה.

אפרים אליעזר גרשון קליין

ישיבת רי"א תשפ"ג

הרי סוכה דכשירה בעובד כוכבים, דתניא: סוכת עובדי כוכבים, סוכת נשים, סוכת בהמה, סוכת כותיים, סוכה מכל מקום - כשירה, ובלבד שתהא מסוככת כהילכתא; ובישראל אין צריך לברך, דתניא: העושה סוכה לעצמו, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, בא לישיב בה, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישיב בסוכה, ואילו לעשות סוכה לא מברך.

תפילין תיובתיה, והרי תפילין דפסולות בעובד כוכבים, דתני רב חנינא בריה דרבא (מב): מפשרניא: ספר תורה, תפילין ומזוזות שכתבן צדוקי, כותי, עובד כוכבים, עבד, אשה, וקטן מומר - פסולין, שנאמר: וקשרתם וכתבתם, כל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה, כל שאינו בקשירה אינו בכתיבה; ובישראל א"צ לברך, דשלח רב חייא בריה דרב הונא משמיה דר' יוחנן: על תפילין של יד, אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין, על תפילין של ראש, אומר: ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין, ואילו לעשות תפילין לא מברך!

אלא לאו היינו טעמא, כל מצוה דעשייתה גמר מצוה, כגון מילה, אף על גב דכשירה בעובד כוכבים - בישראל צריך לברך, וכל מצוה דעשייתה לאו גמר מצוה, כגון תפילין, אף על גב דפסולות בעובד כוכבים - בישראל אינו צריך לברך, ובציצית בהא קמיפלגי, מר סבר: חובת טלית הוא, ומר סבר: חובת גברא הוא.

[רש"י: בהא פליגי - רב נחמן ורב חסדא אליבא דרב רב חסדא סבר ציצית חובת טלית הילכך עשייתן היא גמר מצותן ורב נחמן סבר חובת גברא היא ועטיפתה זוהי מצותה.]

סיכום – נראין מהא דאין שייכות כלל בין עשיית עכו"ם וברכת המצוה, אלא דתליא מילתא בעידן דגומרין המצוה.

רב נחמן סבר אין מברכין על עשיית ציצית לפי שגמר מצות ציצית הוא בעטיפה (היינו דחייב ציצית הוא חובת הגברא).

רב חסדא סבר מברכין על הציצית לפי שגמר מצות ציצית הוא בעשייה (היינו דחייב ציצית הוא חובת החפצא).